

Lukukeskuksen toimintakertomus 2025

LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM

1. Johdanto – Vaikuttavuuden vuosi	3
2. Viestintä ja vaikuttaminen.....	4
Viestinnän teemat.....	4
Lukukeskuksen viestinnän ja vaikuttamisen vuosi 2025	4
Viestinnän avainluvut.....	5
2.1 Lukuviikko	5
3. Kirjailijavierailupalvelu.....	6
Kirjailijavierailut 2025 – tilastoja ja päivityksiä palveluun	6
Selvitys kirjailijavierailujen vaikuttavuudesta.....	7
Författarbesök på svenska	8
3.1 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia- hanke	8
3.2 En författare till varje skola	9
4. Lukemisen edistäminen	9
Varhaislukeminen.....	9
4.1 Lue lapselle – Läs för barnet.....	9
4.2 Lukulahja lapselle – En läsgåva till barnet	10
Lasten ja nuorten lukeminen.....	11
4.3 Prata bok.....	11
4.4 Sanat haltuun.....	11
5. Julkaisut	12
5.1 Kiiltomato.net	12
Lysmasken	13
5.2 Lukufiilis–Läsglans.....	14
6. Hallinto ja talous	15
Hallitus	15
Henkilökunta ja toimisto	15
Talouden toiminta ja yleishallinto	16
Talous lukuina.....	16

1. Johdanto – Vaikuttavuuden vuosi

“Luen kirjailijan tuotannon kokonaan.” “Lainasin saman tien hänen kolmannenkin kirjansa.” “Varasin jo kirjastosta kirjailijan romaanin luettavaksi.” “Kiinnostus lukea hänen teoksiaan heräsi vahvasti.”

Lukukeskuksessa olemme aina käytännössä nähneet minkä vaikutuksen kirjailija tekee kohdatessaan lukijansa. Kirjailijavierailujen lumo on kantanut vuosikymmeniä ja Lukukeskukselle on ollut kunnia-asia saattaa yhteen kirjailija ja lukija. Nyt asiaa on myös tutkittu, ja kirjailijavierailujen vaikuttavuus on osoittautunut kiistattomaksi. Selvitys toteutettiin syksyllä 2025, ja siihen vastasi 101 kirjastoammattilaista ja 517 kirjastossa järjestetyille kirjailijavierailulle osallistunutta yleisön jäsentä.

Valtaosa yleisöstä koki kirjailijavierailun erittäin antoisaksi ja tilaisuus vastasi heidän odotuksiaan erittäin hyvin. Yleisöä motivoi osallistumaan ennen kaikkea kiinnostava kirjailija. Kirjailijavierailun nähtiin vaikuttaneen suoraan omaan lukuintoon ja kiinnostukseen kirjailijaa kohtaan. Yleisö kertoi myös ymmärtävänsä nyt paremmin kirjailijan työtä. Valtaosa sai kirjailijavierailulle osallistumisesta lisäarvoa lukemiseensa sekä kiinnostui kirjallisuudesta yleisesti aiempaa enemmän. *”Luen tämän kirjailijan teokset vielä tänä vuonna”, ”luulen, että tartun kyseisen kirjailijan muihinkin kirjoihin tulevaisuudessa” ja ”kiinnostus uudenlaiseen kirjallisuuteen lisääntyi”,* avoimissa vastauksissa kommentoitiin.

Kirjailijavierailulla on kuitenkin myös lukuintoa laajempia vaikutuksia. Monelle tilaisuus tarjosi arjesta irrottautumisen hetken ja jopa 90 % vastaajista kertoi kirjailijavierailun vaikuttaneen positiivisesti omaan hyvinvointiin. Kirjailijavierailulle osallistuminen vahvasti myös yhteisöllisyyden tunnetta; osallistujat kokivat olevansa samanhenkisten ihmisten joukossa. Etenkin pienissä kunnissa tapahtuman sosiaalinen ulottuvuus koettiin erityisen arvokkaaksi.

“Koko syksyn ollut masennus hälvenee, tämäkin auttoi.” “Vierailun jälkeen oli voimaantunut olo.” “Sain todella hyvän mielen ja vaihtelua vauva-arkeen.” “Ymmärrän paremmin kulttuurin tärkeyttä hyvinvoinnille.” “Aloin miettiä, että poistun somesta ja luen enemmän.”

Samalla kirjastojen vastauksista välittyvät kuntien kurjistuvat resurssit. Monella paikkakunnalla yksikin kirjailijavierailu vuodessa on liian iso lovi kunnan budjettiin. Samalla lähes kaikki kirjastot kertovat kävijöiden toivovan kirjailijavierailuja järjestettävän useammin.

Kirjailijavierailuilla on siis aitoa vaikuttavuutta lukuintoon, kiinnostukseen kirjallisuutta kohtaan ja myös kuntalaisten lukutaitoon ja hyvinvointiin. Lukukeskuksen tehtävänä onkin miettiä, kuinka tuemme jatkossa entistä paremmin kuntia kirjailijavierailujen järjestämisessä ja niiden vaikuttavuuden osoittamisessa. Yhteistyö mm. Kirjastoseuran kanssa tämän viestin eteenpäin viemiseksi on jo aloitettu.

Lukukeskukselle oman työn vaikuttavuuden osoittaminen on aina ollut tärkeää ja siihen on tietoisesti panostettu. Kirjailijavierailujen vaikuttavuusselvityksen tulokset osoittavat, kuinka tärkeää on arvioida säännöllisesti myös perustoiminnan vaikuttavuutta hanketyön vaikuttavuuden lisäksi. Kirjailijavierailut ovat pitäneet pintansa jo yli 50 vuoden ajan. Vierailupalvelun kehittäminen, kirjailijoiden kumppanina toimiminen ja yhteistyön rakentaminen valtakunnallisesti on meille prioriteetti ja kunnia-asia.

”Lukeminen tuntuu välillä tosi yksinäiseltä harrastukselta, joten tämä toi yhteisöllisyyden kokemusta!”

2. Viestintä ja vaikuttaminen

Viestinnän teemat

Viestintään panostaminen on Lukukeskuksen strateginen valinta. Lukukeskuksen luotettavuus, tunnettuus ja vaikuttavuus perustuvat asiantuntemukseen, näkemyksellisyyteen ja onnistuneeseen viestintään. Viestinnän toteutuksessa huomioidaan aina sen vaikuttavuus ja kohderyhmä.

Käynnissä olevista hankkeista ja kirjailijavierailupalvelusta viestittiin suunnitelmallisesti pitkin vuotta. Lukukeskuksen hankeviestintää kohdistettiin ensisijaisesti sidosryhmille ja päättäjille, mutta myös suurelle yleisölle ja medialle.

Vuonna 2025 Lukukeskuksessa selvitettiin hankkeiden vaikuttavuutta. Lukulahja lapselle - kirjalahjaohjelman vaikuttavuus selvityksen tuloksista viestittiin sekä perheille että neuvola-ammattilaisille tehtyjen kyselyiden pohjalta. 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia -hankkeessa puolestaan selvitettiin kirjailijavierailujen merkitystä kirjastoille ja yleisölle.

Lukukeskuksen julkaiseman Lukufiilis-kirjallisuuslehden 50-vuotisjuhlavuodesta viestittiin yhteistyössä Lukufiilisen päätoimittajan ja toimituskuntalaisten kanssa.

Suoraa ammattiviestintää opettajille, varhaiskasvattajille, neuvoloiden terveydenhoitajille, kirjastoammattilaisille ja muille keskeisille kohderyhmille tehtiin vuoden aikana säännöllisesti. Lukukeskuksen tarjoamista sisällöistä ja kirjailijavierailupalvelusta viestittiin näille ryhmille muun muassa uutiskirjein.

Lukukeskuksen viestintävuodessa näkyivät omien ajankohtaisten teemojen lisäksi kevään kunta- ja aluevaalit sekä lukuisat viestintäyhteistyöt kirja- ja lukutaitoalan muiden toimijoiden kampanjoissa.

Lukukeskuksen viestinnän ja vaikuttamisen vuosi 2025

Tammikuussa Lukukeskus osallistui omalla osastollaan Pohjoismaiden johtavaan kasvatus- ja koulutusalan messutapahtumaan Educaan. Educa-messuille osallistui vuonna 2025 yli 17000 messuvierasta. Lukukeskuksen asiantuntijat pitivät vuoden 2025 aikana yhteensä yli 30 asiantuntijapuheenvuoroa erilaisissa ammatti- ja muissa tapahtumissa.

100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia -hankkeen vierailut alkoivat yleisissä kirjastoissa helmikuussa. Hankkeen vierailuista viestittiin paikallismedioille järjestelmällisesti koko vuoden ajan. Hankkeen viestintään palkattiin osa-aikainen hankeassistentti, jonka vastuulla oli viestintä sekä mukana oleviin kirjastoihin että mediaan. Hankkeessa teetettiin vuonna 2025 palautekysely kirjastojen henkilökunnalle ja vierailujen yleisölle.

Lukukeskus osallistui kevään kunta- ja aluevaalien alla keskusteluun lukemisen ja lukutaidon vahvistamisesta yhteiskunnan rakenteiden kautta. Vaaliteemoissa nostettiin esiin lasten ja nuorten oikeus fyysisiin koulukirjoihin sekä kirjastojen ja kulttuuripalveluiden merkitys.

Lukuviikko tavoitti huhtikuussa laajan ja monipuolisen yleisön. Yhteistyökumppaneita oli monilta eri aloilta, ja teemaviikko näkyi sekä sosiaalisessa että perinteisessä mediassa. Lukuviikolla julkaistiin myös kaksi uutta nuorten novellia ja uusi 5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta –tietopaketti. Lukuviikosta kerrotaan lisää kohdassa 2.1.

Nuorten oma kirjallisuusmedia Lukufiilis täytti 50 vuotta vuonna 2025. Lukufiilisen juhlavuoden sisällöistä viestittiin yhdessä lehden päätoimittajan ja toimituskuntalaisten kanssa. Lukufiilis osallistui myös Eduskunnan minikirjamessuille omalla näyttelypisteellään syyskuussa.

Lukulahja lapselle –neuvolaohjelman vaikuttavuutta selvitettiin keväällä kyselyillä neuvoloiden terveydenhoitajille ja perheille. Vaikuttavuusselvityksen tuloksista viestittiin syksyn aikana suoraan päättäjille ja sidosryhmille sekä sosiaalisessa mediassa. Lukulahja lapselle -ohjelmalla oli oma näyttelypiste Terveydenhoitajapäivillä Turussa lokakuussa.

Maailman lukutaitopäivänä 8.9. Lukukeskus järjesti yhdessä Kirjastokaistan, Suomen Kirjastoseuran ja Median museo ja arkisto Merkin kanssa Merkillisen hyvä syy lukea! -tapahtuman Merkissä. Tapahtuma striimattiin ja tallennettiin Kirjastokaistalle. Lokakuussa Helsingin kirjamessuilla järjestetystä Pratabok –ohjelmasta viestittiin aktiivisesti tiedottein ja sosiaalisessa mediassa, ja ohjelma keräsi kirjamessujen suurimmat lasten ja nuorten yleisöt.

Lukukeskus esitteli suomalaista lukutaitotyötä myös ulkomailla vuonna 2025. Lukukeskuksen toiminnanjohtaja Emmi Jäkkö osallistui kesäkuussa EURead-verkoston yleiskokoukseen Brysselissä. Hankeasiantuntija Vilma Tammelin edusti Lukukeskusta lokakuussa Baltic Sea Conference on Literacy -lukutaitokonferenssissa.

Lukukeskus osallistui viestinnällisenä yhteistyökumppanina Lukuboot-kampanjaan, jossa 13–25-vuotiaita nuoria kannustettiin lukemaan vähintään 15 minuuttia päivässä. Syyslomaviikoilla Lukukeskus osallistui Lukuloma-kampanjan viestintään yhdessä muiden kirja-alan toimijoiden kanssa. Viestinnällistä yhteistyötä oli myös Yle Galaxin, Satakielikuukauden, Sanataideviikon, Lastenkulttuurin juhleviikon ja IBBY Finlandin kanssa.

Viestinnän avainluvut

Vuonna 2025 mediassa julkaistiin 201 juttua, joissa Lukukeskus mainittiin. Lukukeskus mainittiin vuoden aikana sosiaalisessa mediassa yli 1250 kertaa.

Lukukeskuksen sosiaalisen median tilien seuraajien määrä on jatkuvassa kasvussa. Lukukeskuksella on yhteensä noin 10 000 sosiaalisen median seuraajaa Facebookissa ja Instagramissa.

Lukukeskuksen medianäkyvyyden vuosittainen piikki tapahtuu huhtikuussa Lukuviikolla. Vuoden 2025 Lukuviikon tavoitavuus oli jopa yli 3 miljoonaa. Lukuviikko näkyi sosiaalisen median lisäksi sanomalehdissä, verkkomedioissa ja radiossa.

Lukukeskuksen verkkosivuilla vieraili 61 435 kävijää vuonna 2025. Verkkosivujen kävijämäärä kasvoi edellisestä vuodesta 7,3 %.

2.1 Lukuviikko

Lukuviikkoa vietettiin 21.-27.4.2025. Lukuviikkoa vietettiin muun muassa kouluissa ja kirjastoissa lukemalla ja järjestämällä erilaisia lukemista juhlistavia tapahtumia ja tempauksia. Lukemisesta käytiin vilkasta keskustelua sosiaalisessa mediassa, verkkomedioissa ja radiossa. Lukuviikon vuoden 2025 teema oli Löydä Lukufiilis! Teema liittyi sekä Lukufiilis-kirjallisuusmedian juhlavuoteen, että lukemisen herättämiin tunteisiin.

Lukuviikko tavoitti vuonna 2025 entistä monipuolisemman yleisön. Lukemisen ja lukutaidon teemaviikko tavoitti eri kanavien kautta jopa 3 miljoonaa suomalaisia ja kutsui satoja toimijoita viettämään Lukuviikkoa niin livenä kuin verkossa.

Lukuviikko näkyi myös päättäjien viesteissä. Sekä europarlamentaarikot, kansanedustajat että kuntapäättäjät kertoivat viettävänsä Lukuviikkoa sosiaalisessa mediassa, kolumneissa ja blogeissa.

Monet organisaatiot jakoivat tietoa Lukuviikosta ja lukutaidon merkityksestä sekä yhteiskunnallisesti että omalle toiminnalleen. Erityisesti kouluissa ja kirjastoissa järjestettiin kirjailijavierailuja ja monipuolista ohjelmaa Lukuviikon aikana. Eduskuntatalon portailla järjestettiin istuva lukumielenosoitus Stop lukupuutto!, joka kokosi paikalle satoja lukemista puolustavia mielenosoittajia.

Lukukeskus julkaisi Lukuviikolla uuden 5 faktaa lasten ja nuorten lukemisesta –tietopaketin. Tietopaketti on ajantasainen ja kattava katsaus Suomen lasten ja nuorten lukutaitotilanteeseen.

3. Kirjailijavierailupalvelu

Vuonna 2025 kirjailijavierailupalvelussa välitettiin kirjailijavierailuja tuttuun tapaan valtakunnallisesti eri puolelle Suomea. Vakiintuneiden kirjailijavierailujen välittämisen lisäksi palvelussa työskenneltiin *100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia*- kirjailijakiertuehankkeen parissa. Vuonna 2025 saatiin myös tuoretta tietoa kirjailijavierailujen vaikuttavuudesta ja merkityksestä lukemisen innostamisen ja lukutaitotyön kannalta.

Kirjailijavierailut 2025 – tilastoja ja päivityksiä palveluun

Vuonna 2025 kirjailijavierailuja tilattiin yhteensä 1494 kpl (2024: 1519 kpl, 2023: 1658 kpl, 2022: 1717 kpl, 2021: 1280 kpl, 2020: 1067 kpl). Ruotsinkielisiä kirjailijavierailuja tehtiin vuonna 2025 282 kpl. Vierailujen kokonaismäärä pitää sisällään myös Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia- hankkeen 115 kirjailijavierailua.

Aikuisille vierailuista oli suunnattu 48 % ja lapsille ja nuorille 52 %. Kohderyhmien jakautumisen tasoittumista lähemmäs toisiaan (kaikista tilatuista vierailuista lapsille ja nuorille kohdentui vuonna 2024 59 %, 2023 64 %, 2022: 70 %, 2021: 70 %) selittää osaltaan 100- kirjastoa-hanke, joissa painottuivat aikuisille suunnatut kirjailijavierailut.

Työtilaisuuksia Lukukeskuksen kirjailijavierailupalvelun kautta sai 397 eri kirjailijaa. Kaikkiaan vuonna 2025 kirjailijoille tilitettiin palkkiota päivärahoineen yhteensä 513 360 euroa. Näin ollen yhden tilatun kirjailijavierailun hinta oli vuonna 2025 keskimäärin **335 €** (2024: 312,55 €, 2023: 266 €).

Maantieteellisesti katsottuna kirjailijavierailuissa nähtiin kasvua kuudessa maakunnassa: Uudellamaalla: 602 (2024: 548), Pirkanmaalla: 107 (204: 95), Hämeessä 89 (2024: 83), Etelä- ja Pohjois-Karjalassa 59 (2024: 38), Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa 132 (2024: 130), Keski-Suomessa: 73 (2024: 50) ja Kymenlaaksossa 26 (24). Laskua vierailumäärissä nähtiin puolestaan Pohjanmaalla 257 (2024: 302), Savossa 81 (103), Kainuussa 7 (2024: 25), Lapissa 44 (67) sekä Ahvenanmaalla 15 (2024: 25). Suomen lisäksi kirjailijavierailuja tilattiin Ruotsiin ja Saksaan.

Vuonna 2025 kirjailijavierailupalvelussa päivitettiin palveluun liittyvien kirjallisuudentekijöiden liittymisehtoja. Päivityksen avulla haluttiin kirkastaa kirjailijavierailujen keskeisintä tavoitetta eli lukemisen ja lukutaidon edistämistä ja lukuinnon kasvattamista. Näin ollen liittymisehtoihin lisättiin tarkennus siitä, että välitettyjen vierailujen sisällön tulisi keskeisesti liittyä kirjallisuuteen tai kirjallisuuden tekemiseen. Ehtoihin lisättiin muutamia tarkennuksia myös kustantaviin tahoihin ja kirjailijan velvollisuuksiin liittyen ja toisaalta korostettiin sitä, kuinka liittymisehtoja arvioidaan aina tapauskohtaisesti suhteessa kirjallisuuden tekijän ammatillisen osaamisen ja lukemisen ja lukutaitotyön edistämiseen.

Liittymisehtojen päivityksen lisäksi kirjailijavierailujen sopimusehtoihin tuli päivitys kirjailijavierailujen tallennusehtojen osalta. Vuoden 2025 joulukuusta alkaen myös tallennetuista kirjailijavierailuista on ollut mahdollista sopia Lukukeskuksen kautta ja tallenteille määriteltiin oma suosituspalkkio.

Uusia kirjallisuuden tekijöitä liittyi palveluun vuonna 2025 165kpl (2024: 185, 2023: 120, 2022: 109, 2021: 66.)

Kirjailijavierailuja tehtiin yhteistyössä tuttujen tahojen – Porvoon kaupungin sekä Espoon kaupungin Kulttuuri ja liikuntapolun (KULPS!) - kanssa. Vuodesta 1980 saakka järjestetyllä Runebergin päivän vierailukiertueella esiintyi vuonna 7 kirjailijaa yhdeksässä porvoolaisessa koulussa. Kulttuuri- ja liikuntapolkusuunnitelman kanssa toteutettiin puolestaan yhteensä 51 kirjailijavierailua tai työpajaa espoolaisille koululaisille. Kirjailijavierailutilauksen sai KULPSissa yhteensä 14 eri kirjailijaa. Lisäksi Tiedekeskus Heureka:n kanssa vuonna 2024 alkaneet Tietokirja-fanit hankkeen loput työpajat pidettiin alkuvuodesta 2025.

Palautekyselyn perusteella sekä tilaajien että kirjailijoiden tyytyväisyys palveluun oli 4,9 (ast. 1–5).

Selvitys kirjailijavierailujen vaikuttavuudesta

Syksyllä 2025 toteutettiin selvitys, jossa haluttiin tutkia kirjailijavierailujen vaikuttavuutta niin kirjastojen kuin vierailuille osallistuneen yleisön näkökulmasta. Bondatan tuottamaan vaikuttavuus selvitykseen vastasi 101 kirjastoammattilaista ja 517 vierailuille osallistunutta yleisön jäsentä.

Selvitys osoittaa, että Lukukeskuksen kirjailijavierailut lisäävät selvästi lukuintoa sekä vierailulle osallistuvan yleisön että kirjaston ammattilaisten arvion mukaan. Valtaosa sekä yleisöstä että kirjastoista kokivat kirjailijavierailut erittäin antoisaksi.

Yleisön näkökulmasta vierailujen yleisin vaikutus oli lisääntynyt halu lukea esiintyneen kirjailijan teoksia: osallistuneista 96 % aikoo lukea, 88 % lainata ja 37 % ostaa esiintyneen kirjailijan kirjan. Yleisöstä 97 % kertoo ymmärtävänsä nyt paremmin kirjailijan työtä. 89 % sai kirjailijavierailulle osallistumisesta lisäarvoa lukemiseen ja 72 % kiinnostui kirjallisuudesta yleisesti aiempaa enemmän. Moni kertoi arvostavansa kirjastoja ja kirjallisuutta entistä enemmän vierailun jälkeen. Lähes kaikki vastaajat toivoivat, että kirjailijavierailuja järjestettäisiin kirjastoissa nykyistä useammin.

Lisäksi vierailulla havaittiin olevan vaikutuksia myös osallistujien hyvinvoinnin lisääntymiseen laajemminkin: jopa 90 % vastaajista kertoi kirjailijavierailun vaikuttaneen positiivisesti omaan hyvinvointiin. Kohtaamiset lisäsivät tunnetta yhteisöllisyydestä ja erityisesti pienissä kunnissa tapahtuman sosiaalinen ulottuvuus koettiin erityisen arvokkaaksi.

Selvitykseen vastanneet kirjastot puolestaan kokivat kirjailijavierailujen tukevan kirjastojen työtä monipuolisesti: ne vahvistivat kirjaston roolia kulttuurin ja yhteisöllisyyden kohtaamispaikkana, toivat kirjailijan työn ja kirjojen taustat lähelle yleisöä sekä lisäsivät kiinnostusta lukemiseen. Monissa kirjastoissa kirjailijan teokset lähtivät heti lainaan ja varauksia syntyi runsaasti. Tapahtumat lisäsivät myös kirjaston näkyvyyttä ja vetovoimaa: mukaan saatiin uusia kävijöitä, myös niitä, jotka eivät yleensä käytä kirjaston palveluja.

Sekä yleisöltä että kirjastoilta saadut suosittelevut eli NPS:t olivat selvityksessä todella korkeita, kirjastojen 93 ja yleisön 91. Suosittelevut kertovat kirjailijavierailujen ja kirjailijavierailupalvelun korkeasta tasosta ja suosiosta.

Författarbesök på svenska

Läscentrum förmedlade sammanlagt 282 författarframträdanden på svenska år 2025 (år 2024: 402). Av dem skedde 54 inom ramen för projekt: En författare till varje skola (se 3.2), Prata bok (se 4.3), 100 bibliotek – tusentals möten (se 3.1) och Författarna. Vi har satsat på att fördjupa projekten med mera förhandsmaterial och att öka innehållet i kommunikationen, främst i nyhetsbrev och i lyft på bokningssidan.

Författarna är ett samarbete med Finlands svenska författareföreningen. Samarbetet initierades år 2022. År 2025 besökte Henrika Andersson Pargas bibliotek där hon gjorde fyra framträdanden för elever i nybörjarundervisningen på Pargas bibliotek, Karin Erlandsson sammanlagt fem framträdanden för elever i åk 3 och 4 på biblioteken i Pargas och Korpo samt Rosanna Fellman fem framträdanden för elever i högstadierna i Korpo och Nagu samt för gymnasiestuderanden i Pargas.

Läscentrums största svenskspråkiga beställare är Bokkalaset i Ekenäs. En del av Ekenäs bokkalas består en del av öppna framträdanden för vuxen publik, en annan av skolbesök.

Andra kommunsamarbeten är Borgå stad med författarbesök på Runebergsdagen (4 framträdanden) och med huvudstadsregionen, Hela Helmet läser.

3.1 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia -hanke

Vuonna 2025 käynnistyi Opetus kulttuuriministeriön rahoittama 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia -hankkeen kirjailijavierailukiertue. Kirjailijavierailukiertue käynnistyi helmikuussa Vantaalla Hakunilan kirjastossa ja kiertueen viimeinen vierailu järjestettiin joulukuussa Sastamalan kirjastossa. Vierailuista pohjoisin pidettiin Utsjoen kirjastossa, eteläisin Jomalan kirjastossa Ahvenanmaalla, läntisin Finströmin kirjastossa Ahvenanmaalla ja Itäisin Ilomantsin kirjastossa.

Hankkeessa haluttiin mahdollistaa kirjallisuuskohtaamisia ensisijaisesti myös sellaisilla alueilla, joilla kirjailijavierailuja ei ole ollut mahdollista järjestää tai niitä on järjestetty vain vähän. Etusijalla haussa olivatkin ne kirjastot, joissa ei viime vuosina ole vierailut kirjailijoita. Hankkeessa mukana olevista kirjastoista 48 %:lla oli viimeisen kolmen vuoden aikana ollut korkeintaan yksi kirjailijavierailu. Joissain kirjastoissa edellisestä kirjailijavierailusta oli kulunut jopa 10 vuotta. Kirjastojen hakemuksista nousivat esiin kirjastojen tiukentuneet taloudelliset resurssit ja toisaalta halu vastata asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin. Kirjailijavierailujen uskottiin lisäävän mm. yhteisöllisyyttä ja innostavan kirjastoon uusia asiakkaita.

Kaiken kaikkiaan vuoden aikana toteutui yhteensä 115 kirjailijavierailua ja vierailuja teki yhteensä 60 eri kirjailijaa. Vierailuista 42:lla kohdeyleisönä oli lapsia tai nuoria ja 73 vierailulla kohdeyleisö oli aikuisia.

Kirjastovierailuista tiedotettiin laajasti eri sosiaalisen median kanavissa. Facebookiin julkaistiin 67 postausta ja Instagramiin puolestaan 28. Näiden lisäksi tapahtumista tehtiin 35 verkkomediajulkaisua, joista 19 oli kirjastojen ja kuntien julkaisemia. Lukukeskus tarjosi kirjastoille valmiita markkinointimateriaaleja kirjailijavierailuista viestimisen helpottamiseksi. Canvan julistepohjia käytti 38 kirjastoa. Lisäksi tarjottiin ladattavaksi hankkeen yleiskuvia, joita pystyi hyödyntämään vierailun mainostamisessa Facebookissa tai Instagramissa.

Hankkeen vierailuista viestittiin paikallismedioille järjestelmällisesti koko vuoden ajan. Mediatiedotteita lähetettiin 65 kappaletta. Niiden keskimääräinen avausprosentti oli 42. Hankkeen viestintään palkattiin osa-aikainen hankeassistentti, jonka vastuulla oli viestintä sekä mukana oleviin kirjastoihin että mediaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö osoitti Lukukeskukselle 200 000 euron hankemäärärahan 100 kirjastoa – tuhansia kohtaamisia -hankkeen jatkamiseksi myös vuosina 2026 ja 2027. Syksyllä 2025 kirjastoille järjestetyssä avoimessa haussa valittiin 108 uutta kirjastoa mukaan vuoden 2026 kirjastokiertueeseen, jolla järjestään vierailuja ympäri Suomen.

3.2 En författare till varje skola

Läscentrums projekt En författare till varje skola består av författares skolturnéer i olika delar av Svenskfinland regionvis. Skolan får en klassuppsättning böcker skrivna av den besökande författarens böcker. Läscentrum har materialpaket skolorna får och som ska användas i samband med författarbesöken. Vi har grupperat materialet på ett nytt sätt så att det är lättare att prioritera uppgifterna enligt hur grundligt skolan kan förbereda sig.

Skolorna förbinder sig att läsa in sig på en bok författaren skrivit innan besöket och att förbereda sig, arbeta kring läsningen och förbereda frågor de kan ställa till författaren när hen kommer till skolan.

En författare till varje skola gick år 2025 till Sibbo till ett par skolor som inte rymdes med hösten 2024, och sedan till skolor i Västra Nyland (Hyvinge, Kyrkslätt, Esbo, Grankulla, Ingå, Hangö): författarna som gjorde skolbesök var Lena Frölander-Ulf, Eva Frantz, Tomas Järvinen, Hanna Lundström och Annika Rautoma. Författarna gjorde sammanlagt 34 framträdanden.

Projektet nådde 679 elever (jfr 1619 elever året innan). Projektets målsättning är att nå ut till små skolor i glesbygden. Antalet elever är således inget självändamål.

Författarna uppskattar att projektet ger dem en möjlighet att möta sina läsare på olika håll i landet. Skolorna är tacksamma för att projektet fungerar smidigt och ger dem en förmånlig möjlighet att träffa författare och illustratörer. Klassuppsättningen böcker (10 / skola) är ett lockbete och ger möjlighet att hela klassen läser och diskuterar samma bok. En författare till varje skola finansieras av Svenska kulturfonden och Föreningen Konstsamfundet. En del av kostnaderna täcks av kommunernas självriskdel, en euro per elev.

4. Lukemisen edistäminen

Varhaislukeminen

4.1 Lue lapselle – Läs för barnet

Lue lapselle on Lukukeskuksen vakiintunut varhaislukemisen edistämisen ohjelma, jonka tavoitteena on innostaa pienten lasten vanhempia lukemaan ääneen lapsille ja jakaa tietoa lapselle lukemisen tärkeydestä. Kaksikielisellä Lue lapselle -sivustolla on tietoa ja materiaaleja vanhemmille, varhaiskasvatuksen ammattilaisille, kirjastoille, opettajille sekä muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville.

Vuonna 2025 viestimme luelapselle.fi-verkkopalvelun sisällöistä ja ääneen lukemisen merkityksestä systemaattisesti eri ammattiryhmille sosiaalisessa mediassa ja uutiskirjein. Suuntasimme viestintää myös uusille kuntien ja hyvinvointialueiden toimijoille, jotka kohtaavat työssään lapsiperheitä. Lastensuojelun keskusliiton Lapsen maailma -lehden maaliskuun uutiskirjeessä oli Lue lapselle -mainos viestillä ”Yhteinen lukuhetki tuo lapselle turvaa”. Varhaiskasvattajille ja muille Lue lapselle -kirjeen tilanneille lähetettiin kuusi uutiskirjettä (ruotsiksi viisi). Julkaisimme Lue lapselle -

artikkelipankissa viisi uutta asiantuntijatekstiä lukemisesta ja lukutaidosta. Lue lapselle -sivustolla vierailtiin vuoden aikana yli 40 000 kertaa (2023: 32 316 ja Lotus-kampanjavuonna 2024: 43 287). Painettuja oppaita ja lukumittoja jaettiin päiväkodeille ja kirjastoille tapahtumissa, kuten Educa-messuilla.

Esi- ja alkuopetuksen Lukupolku-malli lanseerattiin Educa-messuilla esi- ja alkuopetuksen henkilöstölle. Lukupolku-malli on vapaasti käytettävissä luelapselle.fi:ssä. Lukupolku-sivulla oli vierailtu vuoden 2025 loppuun mennessä yli 15 000 kertaa. Malli kiinnosti myös kirjastoammattilaisia, ja esittelimme sitä ja muita Lue lapselle -sisältöjä kirjastolaisille keväällä kolmessa eri tilaisuudessa. Yle Galaxi julkaisi Lukupolusta inspiroituneena lasten oman lukemisen lukujärjestyksen, jota olimme mukana suunnittelemassa.

Perehdyimme vuoden aikana alle kouluikäisten erityisen tuen tarpeiden kysymyksiin ja kirkastimme Lue lapselle -sisältöjen roolia suhteessa niihin. Lukemisen saavutettavuudesta huolehtiminen on monen muun toimijan päätehtävä, joten päädyimme ohjaamaan Lue lapselle -sivustolta sellaisten toimijoiden pariin, joilta saa tietoa erityisen tuen tarpeet huomioivaan lukemiseen (Saavutettavuuskirjasto Celia, Selkokeskus). Pidimme säännöllisesti esillä Lue lapselle -vanhemman oppaita selkosuomeksi ja eri kielillä. Jatkossakin huomioimme tukea tarvitsevat kohderyhmät Lue lapselle -sisällöissä, mutta ohjaamme tarkemmat tiedustelut aiheen asiantuntijoille.

Syksyllä osallistuimme Opetushallituksen Lukeva varhaiskasvatus -seminaariin, jonka teemana oli monikielisyys. Hankeasiantuntija Vilma Tammelin piti puheenvuoron Monikielinen lukutaito -selvityksestä yhdessä lukutaitotutkija Maiju Kinossalon kanssa sekä Lukupolku-työpajat yhdessä Vantaan varhaiskasvatuksen asiantuntija Ella Valkaman kanssa. Syksyllä hankeasiantuntija vieraili Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry:n vanhempien ryhmässä ja webinaarissa keskustelemassa lapselle lukemisen merkityksestä.

4.2 Lukulahja lapselle – En läsgåva till barnet

Vuonna 2025 Lukulahja lapselle -kirjalahjaohjelmaa jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Ohjelmassa kirjakasseja on jaettu neuvoloiden kautta vauvaperheille vuodesta 2019. Vuonna 2025 kirjakasseja tilattiin neuvoloihin 30 180 kappaletta. Ohjelman jatkuttua viiden vuoden ajan oli aika kartoittaa kirjakassien vaikutuksia perheiden lukemiseen.

Keväällä teetimme yhteistyössä Innolinkin kanssa kyselyt 6-vuotiaiden lasten vanhemmille sekä neuvoloiden terveydenhoitajille. Vaikuttavuusselvityksen tulokset antoivat tietoa kirjalahjaohjelman pidemmän aikavälin vaikutuksesta perhelukemiseen: Vanhempien kokema kirjakassin vaikutus perheiden lukutottumuksiin oli pysynyt vakaana verrattuna edelliseen selvitykseen vuonna 2021. Uutena tietona valtaosa vanhemmista koki kirjakassin saamisen vaikuttavan lapsen lukutottumuksiin vielä 3–5-vuotiaanakin. Myös kirjakassia jakaneet terveydenhoitajat uskoivat kirjakassin vaikuttavan perheiden lukemiseen ja halusivat jakaa kirjakasseja jatkossakin. Kehittämiskohtana terveydenhoitajat toivoivat vaihtelua kirjakassin kirjoihin ja kirjakasseja useammilla kielillä.

Selvitys antoi ajankohtaista tietoa lapsiperheiden lukemisesta ja viestimme kyselyn tuloksista laajasti. Viestinnän tueksi tuotimme Lukulahja lapselle -videon, joka kuvattiin Itäkadun neuvolassa, toteuttajana Clutch Oy.

Syksyllä tiivistimme yhteyksiämme neuvola-ammattilaisiin: Osallistuimme näytteilleasettajana Terveydenhoitajapäiville Turussa, ja hankeasiantuntija kävi kertomassa kirjalahjaohjelman vaikuttavuustuloksista Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen valtakunnallisessa Neuvolatoiminnan

kehittämisverkostossa. Artikkelimme vaikuttavuusselvityksen tuloksista julkaistiin Terveydenhoitaja-lehdessä. Ilmoitimme kirjakasseista myös Neuvola ja Kouluterveys-lehdessä.

Esittelimme kirjalahjaohjelman vaikuttavuustuloksia myös kansainväliselle yleisölle Tallinnassa 6th Baltic Sea -lukutaitokonferenssissa ja jatkoimme säännöllisesti mukana Global Network for Early Years Bookgifting -verkostossa. Alkuvuonna lahjoitimme loput vironkieliset Satulahja-kirjat Tuglas-seuran ja Viron suurlähetystön kautta lapsiperheille jaettavaksi. Vuoden aikana valmisteltiin kirjauudistusta Suomen Kulttuurirahaston tuella. Uusi monikielinen iltasatukirja ilmestyy alkuvuonna 2026 Loppuvuodesta aloitimme kirjalahjaohjelman materiaalien kilpailutuksen.

Lasten ja nuorten lukeminen

4.3 Prata bok

Prata bok, skolelevers författarsamtal på bokmässan i Helsingfors hölls i år torsdagen den 23 och fredagen den 24 oktober. Tio elevgrupper från åtta kommuner deltog på Fiskehamnen. Grupperna var allt från åk 5 till abiturienter, från Kervo, Pargas (Nagu och Korpo), Korsholm, Larsmo, Pedersöre, Vörå och Borgå. De elever som var på scen deltog i en skolningsdag i Helsingfors tre veckor före mässan. Två grupper som inte rymdes med kom på reportageresor, en från Esbo och en (åk 6) och en från Vasa (en gymnasiegrupp). De skrev sammanlagt sex artiklar, intervjuer och recensioner. Ytterligare en skola som var på scen bidrog också med recensioner av de författares böcker de samtalat om på scen.

I responsen angav författare och illustratörer att eleverna var välinsatta och förberedda och att de var fint att få lite andra frågor än de får av vuxna intervjuare. Skolgrupperna uppskattade den respekt författarna visade deras arbete och intresse, att de fick uppleva bokmässan, och också det de fick med sig av att få fördjupa sig i en bok och läsning. Skolningsdagen ger dem erfarenheter och förberedelser också för att samla material och uppträda på scen. Lärarna uppskattade att Prata bok ger dem ett tillfälle till djupläsning. Samtalen drog ett rekordartat antal elever och annan publik.

Prata bok finansieras av Svenska kulturfonden och Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne. Svenska litteratursällskapet i Finland är samarbetspartner, också i år försåg de skolor med gratisbiljetter.

4.4 Sanat haltuun

Sanat haltuun -työpajojen tavoitteena on vahvistaa nuorten lukutaitoa ja lisätä kiinnostusta lukemiseen. Pajoihin on osallistunut kuuden toimintavuoden aikana yli 10 000 nuorta ympäri Suomea, ja opetusmetodeja on kehitetty heidän avullaan. Sanat haltuun -lukutaitopajat on suunnattu erityisesti lukemiseen kielteisesti suhtautuviin nuoriin. Pajoissa on löydetty tehokkaita tapoja saada heidät tunnistamaan lukutaidon merkitys sekä kiinnostumaan kaunokirjallisuudesta.

Vuonna 2025 Sanat haltuun -hanketta jatkettiin Opetushallituksen lukutaito-ohjelman rahoituksella, nyt erityisesti Suomi toisena kielenä -opiskelijoiden näkökulmasta. Toteutimme tammikuusta 2024 lähtien 30 työpajaa osana aikuisryhmien S2-opetusta toisella asteella, VALMA-opetuksessa, ammatillisissa oppilaitoksissa tai lukioissa. Kuhunkin työpajaan osallistui noin 20 opiskelijaa 1–2 kertaa. Käytimme opetusvälineenä raplyriikkaa, minkä myötä tekstitaitojen opettaminen mahdollisti havaintojen ja analyysin tekemisen semanttisen tekstitaidon ulkopuoleltakin. Se kannustaa tekstitaitoihin puutteellisesta lukutaidosta huolimatta.

Suomen kielen opetuksen ja puhekielen välillä on kuilu, joka kaikkien oppijoiden on ylitettävä. Sanat haltuun -työpajoissa tämä asetelma on käännetty ympäri. Oikeakielisyyden sijaan tarkoitus oli tukea oppilaiden itseilmaisua. Oppitunnit olivatkin sitä onnistuneempia, mitä enemmän opetuksessa nousi

esiin oppilaiden omia kokemuksia ja ajatuksia. Valittu opetusmetodi ja pedagoginen sisältö osoittautui ennakoituakin toimivammaksi valitulle kohderyhmälle. Hankkeemme tavoitti välillisesti satoja nuoria ja aikuisia, joilla on lukutaidon haasteita. Lukukeskuksen laajojen verkostojen myötä saamme hankkeen tulokset jaettua tehokkaasti kaikille lukutaidon ammattilaisryhmille Suomessa.

Loimme S2-opetukseen suomen kielen opettamisen työpajamallin ja opettajan oppaan toisen asteen- ja aikuisryhmille perustuen rap-lyriikkaan. Loimme osallistujille itsenäisen suhteen tekstitaitoihin, joka avaa näkökulmia suomen kieleen ja kulttuuriin. Tarkastelimme lyriikkaa tekstianalyysin keinoin havainnollistaaksemme tekstitaitojen merkitystä osallistujien omassa elämässä. Vahvistamalla yksilön yhteyttä omaan äidinkieleensä ja lukutaitoon, vahvistimme samalla hänen kykyään ilmaista itseään sekä käyttää kieltä omaehtoisesti ja ilmaisuvoimaisesti. Aiempien kokemustemme kannustamana kasvatimme näistä lähtökohdista kokonaisen työpajamenetelmän. Koostimme työpajamallin perustuen kokemuksiimme S2-opiskelijoiden parista. Toimintamalleja kehitettiin opettajien kanssa ja luotiin matalan kynnyksen käytäntöjä lukutaidon opettamiseen. Opettajan opas on maksutta hyödynnettävissä Sanathaltuun.fi -verkkopalvelussa.

Loppuvuonna 2025 julkaistiin opettajan opas S2-opetuksen tueksi. Opettajan oppaaseen tuotettiin uusia työpajamalleja, jotka sopivat osaksi Suomen kielen opetusta yläasteelle tai toiselle asteelle. Hankkeessa kerättiin myös palautetta pajoihin osallistuneilta opettajilta.

Sanat haltuun -työpajat on suunniteltu moniammatillisena yhteistyönä, jossa opetussisällöt ja kirjallinen kulttuuri ovat Aleksis Salusjärven käsialaa. Hän on toiminut kirjallisuuden ammattilaisena vuosien ajan. Rap-lyriikan analysoimisesta ja musiikillisesta sisällöstä vastaa muusikko Mikko Sarjanen (Atomirotta- ja Notkea Rotta -yhtyeet). Pedagogisesta sisällöstä ja työtapojen toimivuudesta haastavissakin ympäristöissä vastaa Hanna Markkanen, joka on työskennellyt puheterapeuttina Helsingin alueen erityiskouluissa sekä useissa alueellisissa erityisluokissa pääkaupunkiseudulla.

5. Julkaisut

5.1 Kiiltomato.net

Kiiltomato–Lysmasken on kirjallisuuskritiikin verkkolehti, joka mottonsa mukaan ”etsii hehkuunsa kirjoja, jotka ansaitsevat lisää huomiota”. Vuonna 2000 perustettu lehti tunnetaan laajoista, paneutuneista ja monipuolisista kritiikeistään. Kaksikielisenä se on ainoa laatuaan Suomen kulttuurilehtikentällä.

Kiiltomaton päätoimittajina jatkoivat Anniina Meronen ja Juha-Pekka Kilpiö ja ruotsinkielisen Lysmaskenin päätoimittajana Camilla Lindberg. Toimitusneuvostoon kuuluvat Vesa Haapala, Laura Piippo, Joonas Sääntti, Satu Taskinen ja Jarkko Tontti. Toimitusneuvoston kokous pidettiin kerran, ja silloin valittiin kirjoja, joista tilattiin kritiikkejä syksyllä 2025.

Kritiikkejä ilmestyi kaikkiaan 52 kappaletta ja esseitä, puheenvuoroja tai vastaavia 9. Vuoden aikana julkaistiin 11 lasten- ja nuortenkirjakritiikkiä, joissa käsiteltiin 17:ää teosta. Lisäksi julkaistiin laaja essee Twilight-nuortenkirjasarjasta, jonka ensi osan julkaisusta tuli kuluneeksi 20 vuotta. Käännöskritiikeissä käsiteltiin paljon muutakin kuin englannista käännettyä kirjallisuutta; lähtökieliä olivat ruotsi, tanska, unkari, saksa, ranska, italia ja kiina. Tietokirjakritiikeissä painottuivat erityisesti kirjallisuusaiheet ja kirjailijaelämäkerrat.

Keskeisiä laajoja artikkeleita olivat katsaukset kirjavuoteen 2024. Helmi Nöjd käsitteli suomenkielisen runouden suuntia ja J. A. Hollo -raatiin kuulunut Maaria Ylikangas suomennettua tietokirjallisuutta. Joonas Sääntti pohti ”Hitaan ajan kasvatti” -esseessään kritiikin ihanteita ja Kiiltomadon tehtävää kirjallisuuskentällä lehden täyttäessä neljännesvuosisadan. Toimituksen kaksiosainen koostejuttu nosti esiin vihkoja ja muita pienpainatteita.

Jatkoon tilattiin muun muassa kirjallisuuspalkintoja käsittelevä laaja juttu, jonka seuraaja saa työstää loppuun ja julkaista.

Kiiltomadon kritiikkeihin viitattiin muun muassa Kritiikin uutisissa, Nuoressa Voimassa, Piirissä, Runografissa ja Tuli & Savussa.

Uutiskirje lähetettiin.

Kiiltomato sai Instagram-tililleen lukuisia seuraajia, ja postaukset myös levisivät ja niitä kommentoitiin sosiaalisessa mediassa. Kilpiön ja Merosen päätoimittajakaudella uusia Instagram-seuraajia on kertynyt satoja, yhteensä seuraajia on nyt yli 2000.

Lysmasken

Under 2025 har Lysmasken fördjupat sin satsning på essäistiska långläsningar. Tolv tematiskt sammanhållna och stilistiskt genomarbetade essäer publicerades under vinjetten Talturen. Texterna har behandlat aktuella och angelägna ämnen såsom Danmark, krig, klimatkrisen, ensamhet, översättning i AI-tider samt centrala finlandssvenska författarskap. Arbetet har skett i nära samarbete mellan skribenterna och redaktören, med en mer processinriktad och coachande redaktionell metod. Satsningen har bidragit till ökad kvalitet, större spridning i sociala medier och stärkt profilering av Lysmasken som plattform för fördjupande litteraturkritik.

Utöver essäerna publicerades 27 recensioner inom olika genrer, med särskilt fokus på finlandssvensk litteratur. Satsningen på barn- och ungdomslitteratur har fortsatt och stärkts genom återvändande skribenter med forskningskompetens inom området. Intresset för att skriva för Lysmasken har ökat under året, även från skribenter verksamma inom forskning i Sverige.

I slutet av 2025 och årsbörjan publicerades en serie på fem journalistiska analyser av litteraturåret, med trendspaningar inför 2026. Texterna skrevs av redaktören Camilla Lindberg, utifrån interjuver och i samarbete med utvalda skribenter.

Lysmasken har aktivt arbetat för att under året synliggöra både nya och erfarna skribenter. Plattformen har i dag 10–15 aktiva medverkande. Ett ökat fokus har lagts på att lyfta skribenternas kompetens och skapa tillhörighet genom synlighet och skrivcoachning, särskilt mot bakgrund av begränsade arvoden och en bransch där senior kompetens ofta marginaliseras.

Flera av årets texter har bevisligen fungerat som uppmärksammade inlägg i den finlandssvenska kulturdebatten och bidragit till att positionera Lysmasken som en självständig och analytisk röst. Ett konkret exempel på genomslaget är en Lysmasken-essä publicerad 2023 om paradoxer i det österbottniska litteraturlandskapet. Texten har uppmärksammats i akademiska sammanhang och har, enligt uppgift från projektledaren Julia Tidigs, fungerat som den första grundidén till det litteraturvetenskapliga forskningsprojektet Österbottnisk renässans vid Helsingfors universitet.

Lysmaskens digitala arkiv utgör i detta sammanhang en långsiktig kultur- och kunskapsresurs. Genom att kontinuerligt publicera, strukturera och tillgängliggöra kvalificerad litteraturkritik och essäistisk byggs ett dokumenterat samtidsmaterial upp. Arkivet fungerar därmed som en infrastruktur för framtida forskning om finlandssvensk litteratur, kritik och litterär offentlighet. Arkivet stärker

Lysmaskens roll inte bara som aktuell röst i kulturdebatten, utan också som en institutionellt relevant aktör i det litterära ekosystemet.

Under året inleddes en första dialog med kulturtidskriften Horisont om korspublicering, och det goda samarbetet med Kritikbyrån har fortsatt. Lysmaskens mångåriga redaktör Camilla Lindberg har verkat som redaktör även under 2025.

5.2 Lukufiilis

Lukufiilis on nuortenkirjallisuuteen keskittyvä media, joka esittelee ajankohtaisimmat nuortenkirjat, kirjailijat ja ilmiöt. Lehteä tekevät 13–19-vuotiaat ympäri Suomen ja juttuja tilataan myös ammattikirjoittajilta. Vuonna 2025 Lukufiilikseen toimittamiseen osallistui noin 70 nuorta ympäri Suomen. Vuoden aikana julkaistiin yhteensä 86 juttua, joista 55 oli nuorten kirja-arvioita, 24 ilmiöjuttuja ja 7 kaunokirjallista Stoorikori-juttua. Vuoden teemat olivat Klassikot nuorten silmin, Minustako kääntäjä? sekä Kirja-ala.

Vuonna 2025 juhliittiin Lukufiiloksen 50 vuotisjuhlavuotta. Lehdessä haastateltiin lehden tekoon aiempina vuosina ja vuosikymmeninä osallistuneita nykyisiä kirjallisuuden ja kirjoittamisen ammattilaisia. Omia Lukufiilis muistojaan jakoivat mm. Tuula Korolainen, Anna Tulusto, Tuija Lehtinen, Salla Simukka, Elina Lappalainen ja Vilja-Tuulia Huotarinen. Lukufiiloksen historiaa esiteltiin myös erillisessä Lukufiilis 50 -digijulkaisussa ja juhlavuoden videossa. Lisäksi ammattikirjailijat, kuten Siiri Enoranta, Lotta Saahko ja Jukka Behm, kertoivat nuoruuden kirjoittamisestaan. Lukufiiliksessä julkaistiin myös lista 50 parhaasta kirjasta, joka oli koottu lukijoiden äänestyksen perusteella. Näitä sisältöjä toteutettiin osittain Wihurin myöntämän apurahan turvin.

Wihurin myöntämän apurahan ensisijaisena tavoitteena oli vahvistaa Lukufiiloksen sosiaalista mediaa ja herättää nuorten omaehtoista lukemiskeskustelua. Vuoden aikana julkaistut TikTok-videot toivat monipuolisuutta Lukufiiloksen sosiaalisen median kanaviin ja mahdollistivat nuorille tilaisuuden toteuttaa luovuuttaan. Lisäksi järjestettiin kaksi kirjoittamisaiheista live-ohjelmaa, joissa ammattikirjoittajat Laura Friman ja Ulla Onerva jakoivat kirjoitusvinkkejä nuorille kirjoittajille. Julkaisimme apurahan turvin hienon määrän nuorten kirja-arvioita ja pidempiä ilmiöjuttuja. Hankkeen ansiosta nuoret pääsivät juttujen kirjoittamisen lisäksi tuottamaan kirja-aiheista sisältöä sosiaalisen median kanavissa. Kirjasisällöllä saimme uusiakin nuoria Lukufiiloksen tekijöiksi ja lukijoiksi ja vahvistimme nuorten osallisuutta kirjallisuuteen.

Lukufiiloksen kirjallisuussisällöt löytyvät sieltä, missä nuoret itsekin ovat, eli sosiaalisesta mediasta. Lukufiiloksen kanavissa oli yhteensä 7000 seuraajaa vuonna 2025. Lukufiiloksen verkkosivuilla vieraili 72 257 kävijää. Erityisen suosittua sisällössä olivat kirjavinkkilistat.

Toimituskunta koostui seitsemästä yläkouluikäisestä ja toista astetta käyvästä nuoresta eri puolilta Suomea. Toimituskunta kokoontui etänä kolme kertaa ja kasvotusten yhden kerran. Lukufiiloksen päätoimittaja ja toimituskuntalainen osallistuivat myös Kustannusyhdistyksen ja eduskunnan kirjapiirin järjestämään kirjapäivään ja esittelivät Lukufiiloksen toimintaa kansanedustajille ja eduskunnan muulle henkilökunnalle.

Lukufiiloksen päätoimittajana toimi elokuuhun saakka Sofia Blomberg, joka toteutti Lukufiiliksessä myös korkeakouluharjoittelunsa. Sofian siirryttyä opettajan tehtäviin, Lukufiiloksen koordinoitua jatko- toimitussihteeri Juulia Makkonen.

Läsglans

Vi har fortsatt publicera recensioner av svenska böcker och böcker översatta till svenska på Läsglans. En del artiklar, intervjuer och recensioner har tillkommit i samband med Prata bok eller Läsveckan, andra skribenter har spontant tagit kontakt och tagit emot uppdrag.

Vi har samlat en grupp skribenter vi nått via nyhetsbrev till modersmåls lärare. Under året som gått har vi publicerat sammanlagt 37 artiklar och recensioner.

6. Hallinto ja talous

Hallitus

Lukukeskuksen hallitus koostui jäsenjärjestöjen edustajista seuraavalla kokoonpanolla

Puheenjohtaja

Kirjailija Juha Itkonen, Suomen Kirjailijaliitto

Jäsenet

Kirjailija Lena Frölander-Ulf, Finlands svenska författareförening

Kääntäjä Laura Kalvas, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

Viestinnän asiantuntija Katriina Palo-Närhinen, Kansanvalistusseura

Toimittaja Vesa Rantama, Suomen arvostelijain liitto

Viestintäpäällikkö Anne Rutanen, Suomen tietokirjailijat 24.2.2025 saakka

Tapahtumatuottaja Heidi Mäki, Suomen tietokirjailijat 19.5.2025 alkaen

Kirjailija Annika Sandelin, Finlands svenska författareförening

Kirjailija Silja Sillanpää, Suomen lasten- ja nuortenkirjailijat

Kirjailija Salla Simukka, Suomen Kirjailijaliitto

Tuottaja Pirjo Soininen, Suomen kirjastoseura (valtakirjalla vastaava tuottaja Anni Kekki)

Opettaja Taina Timonen-Keskimäki, Äidinkielen opettajain liitto

Projektikoordinaattori Mika Vainio, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat

Hallitus kokoontui vuonna 2025 viisi kertaa. Lukukeskuksen vuosikokous pidettiin 20.3.2025.

Henkilökunta ja toimisto

Vakituisina työntekijöinä toimivat toiminnanjohtaja **Emmi Jäkkö**, talous- ja hallintopäällikkö **Pauliina Dockery**, tiedottaja **Elisa Grönholm** 21.7.2025 saakka (80 % työajalla), jonka jälkeen hän siirtyi vanhempainvapaalle, tuottaja **Suvi Annola** (80 % työajalla), tuottaja **Suvi Alanko** (80 % työajalla) sekä hankeasiantuntija **Vilma Tammelin** (7 kk 80 % työajalla ja 5 kk 100 % työajalla).

Määräaikaisina työntekijöinä työskentelivät:

- **Annika Ahlstedt**, talousassistentti (50 %)

- **Stiina Klockars**, tiedottaja Grönholmin sijainen ja kokoaikainen työntekijä vuonna 2025
- Kulttuurituottaja **Barbro Enckell-Grimm**, ruotsinkieliset hankkeet ja käännökset (60 %)
- Hankeassistentti **Minna Auvinen** (60 %), työskentelyjaksot 1.4.–30.6.2025 ja 1.8.–31.12.2025

Lukufiiliksen päätoimittajana toimi **Sofia Blomberg** elokuuhun saakka (kevään ajan 25 % työajalla, kesä–heinäkuu kokoaikainen). Hänen jälkeensä päätoimittajana työskenteli **Juulia Makkonen** vuoden loppuun (25 % työajalla).

Kiiltomato–Lysmaskenin päätoimittajina toimivat **Anniina Meronen** ja **Juha-Pekka Kilpiö**, ja ruotsinkielisenä toimittajana **Camilla Lindberg**.

Tilintarkastajana toimi **Tiliextra Oy**, tilintarkastajina **Miro Niska (HT)** ja **Kristian Seemer**. Kirjanpitopalvelut ostettiin **Taloushallinta Uniikki Oy:ltä**.

Lukukeskuksen toimisto sijaitsee kirjailijatalo Villa Kivessä, osoitteessa *Linnunlauluntie 7, Helsinki*. Toimitilan vuokraa **Kivi-talo Säätiö**.

Talouden toiminta ja yleishallinto

Taloushallinnon roolia muutettiin enemmän koko hallintoa tukevampaan suuntaan. Taloushallinnon prosesseja hiottiin kirjanpidollisten säännösten osalta. Talousseurantaan rakennettiin uusia ratkaisuja, jotka tehostivat projektijohdon ja taloushallinnon välistä tiedonkulkua.

Palkkionmaksuprosessia ja hankkeiden talousseurantaa selkeytettiin.

Vuoden 2025 budjetti tehtiin ainoastaan Procountor ohjelmaan. Procountorin kautta hoidetaan myös kuukausiraportoinnit sekä niiden budjettivertailut, joten kaikki taloushallinnon prosessit hoidetaan Procountor ohjelmalla.

Budjettikäytäntöä uudistettiin vuonna 2025. Hallitus hyväksyy jatkossa talousarvion syksyllä, mutta budjettia tarkennetaan keväällä erillisellä lisätulosarviolla, minkä hallitus myös hyväksyy. Käytännön muutoksen taustalla on se, että merkittävimmistä haetuista avustuksista saadaan viralliset päätökset tyypillisesti alkuvuodesta, ja nämä päätökset voivat poiketa huomattavasti syksyllä laaditusta budjetista. Keväällä, toukokuun aikana laadittava lisätulosarvio tarjoaa ajantasaisemman ja realistisemman kuvan taloudellisesta tilanteesta. Samalla luovuttiin niin sanottujen varjobudjettien käytöstä.

Talous lukuina

Lukukeskuksen vuoden 2025 toiminnan tulot olivat 1 536 025 euroa ja menot 1 530 192 euroa. Tuloista 513 360 euroa (33 %) oli läpikukurahaa, joka tuli kirjailijavierailujen tilaajilta. Niillä katettiin vierailujen palkkio- ja matkakulut. Julkaisujen menot olivat yhteensä 91 979 euroa. Muut kulut aiheutuivat hankkeiden kuluista, vakituisten henkilöstön palkkakuluista sekä yleistoiminnan kuluista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustus 290 000 euroa muodosti 19 % Lukukeskuksen kokonaistuloista. OKM:ltä saatiin lisäksi hankeavustuksia. Svenska kulturfonden myönsi toiminta-avustusta 70 000 euroa, mikä oli noin 5 % kokonaistuloista. Yksityisen hankerahoituksen osuus tuloista oli 16 %, yhteensä 176 039 euroa.

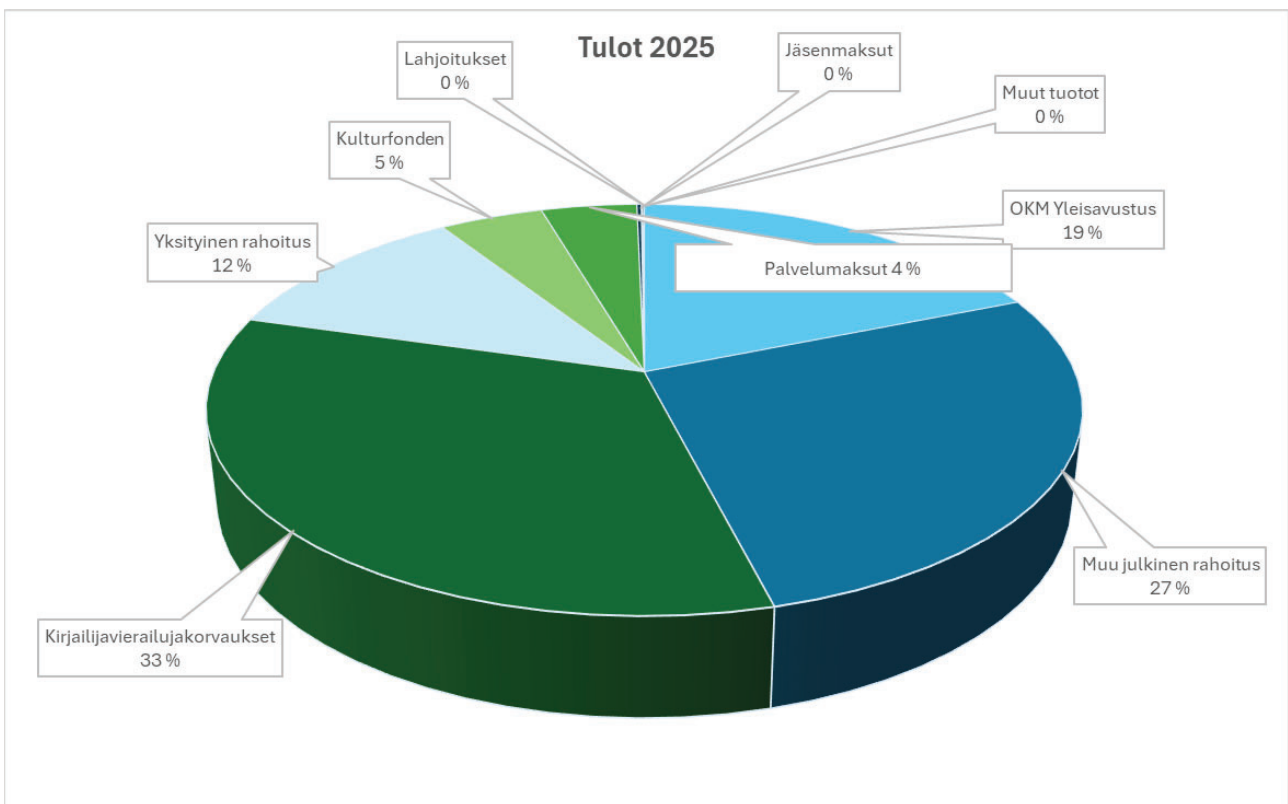
Muita rahoittajia olivat:

- Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne rf.
- Förening Konstsamfundet

- Finlands Svenska Författareföreningen
- Suomen Kulttuurirahasto
- Jenny ja Antti Wihurin rahasto sr.
- Kopiosto

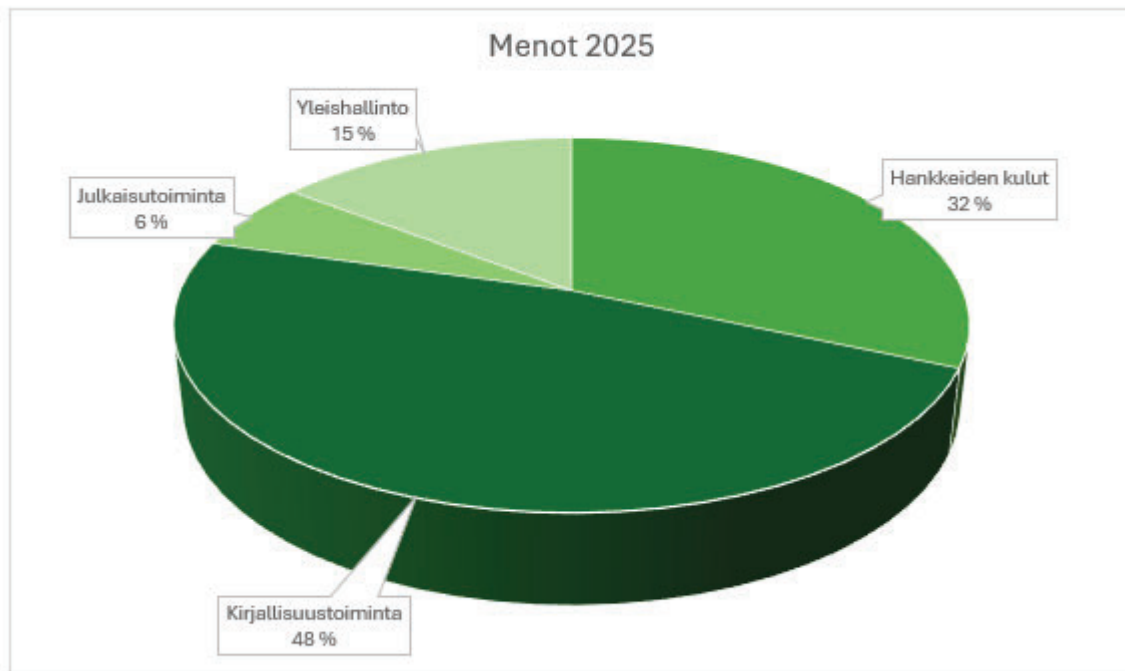
Lisäksi saatiin lahjoituksia muun muassa **Books on Demandilta**, **Uudenmaan pintasuojuukselta** ja **Viestintätoimisto Drum Oy:ltä**. Tuloja kertyi myös kirjailijavierailujen palvelumaksuista, jäsenjärjestöjen jäsenmaksuista sekä asiantuntijaesiintymisistä ja -haastatteluista.

Vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaan ylijäämä oli **5 832 euroa**. Yhdistyksen aiemmin laskenut oma pääoma nousi **6 904 euroon**.

TULOT2025

OKMYleisavustus	290 000 €	19 %
Muu julkinen rahoitus	416 781 €	27 %
Kirjailijavierailujakorvaukset	513 351 €	33 %
Yksityinen rahoitus	176 039 €	11 %
Svenska Kulturfonden	70 000 €	5 %
Palvelumaksut ja muu oma rahoitus	64 797 €	4 %
Jäsenmaksut	3 000 €	0 %
Lahjoitukset	940 €	0 %
Muut tuotot	1 117 €	0 %
Tulot yhteensä	1 536 025 €	100 %

MENOT 2025

Hankkeiden kulut	482 288 €	31	%
Kirjallisuustoiminta	732 278 €	48	%
Julkaisutoiminta	91 980 €	6	%
Yleishallinto	223 647 €	15	%
Kulut yhteensä	1 530 192 €	100	%

Saadut avustukset 2025

Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Svenska Kulturfonden
 Svenska kulturfonden
 Brita Maria Renlunds Stiftelsen
 Suomen kulttuurirahasto
 Wihurin rahasto Sr
 Kopiosto
 Otto A Malm
 Uudenmaan pintasuojaus Ky
 Viestintätoimisto Drum Oy
 Books on Demand

Hanke

Toiminta-avustus
 Lukulahja lapselle
 Kirjailijavierailuhanke
 Verksamhetsbidrag
 Prata bok
 Prata bok
 Kiiltomato
 Lukufiilis
 Tukiraha Sanat haltuun hanke
 Läsglans
 Yleinen
 Kirjailijavierailu
 Yleinen

Myönnetty €

290 000 €
 350 000 €
 50 000 €
 70 000 €
 27 830 €
 27 830 €
 22 000 €
 11 080,98 €
 50 000 €
 5 000 €
 500 €
 300 €
 139,71 €